

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนา ใ้บุคคลมีคุณภาพ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้และการฝึกอบรม จุดมุ่งหมายก็เพื่อพัฒนาบุคคลให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ แต่จากการศึกษาและวิจัยพบว่า การศึกษายังไม่สามารถที่จะพัฒนาคนให้ถึงพร้อมในทุกด้าน จากการประเมินหลักสูตรของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2542 : 18) พบว่าความล้มเหลวทางการศึกษา คือการที่ไม่สามารถสร้างคนให้พร้อมในทุกด้าน สาเหตุมาจากหลักสูตรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ สังคมน้อยเกินไป ผู้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น ละเลยกับ จริยธรรม คุณธรรมที่ควรยึดเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้จาก ปัญหาที่พบเห็น ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาทางเพศ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ ล้วนมาจากคนไม่มีวินัยในตนเอง ขาดการยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถรอคอย หรือควบคุมอารมณ์ของตนเองไว้ได้

จากรายงานการสัมมนาเรื่อง “วิกฤตทางสังคมไทย” ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อปี 2538 พบข้อสรุปว่า การขาดวินัยในตนเองของคนในชาติเป็นวิกฤตการณ์ของสังคมที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงาน, 2538 : 204) จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาจากคนไม่มีวินัยในตนเอง และการละเลยกับปัญหาขาดวินัยของคนในชาติ คิดว่าเป็นเรื่องสุดวิสัย จนถูกลามไใหญ่โต จะเห็นได้ว่า ปัญหาของการขาดวินัยในตนเองสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ที่บุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการกล่อมเกลาทางสังคม ปัญหาเกี่ยวกับขาดวินัยในตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากการปลูกฝังโดยผิดวิธี มัคนั้นแต่สิ่งที่อยู่ภายนอกเป็นสำคัญ ที่ผ่านมามีการแก้ปัญหขาดวินัยในตนเองเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ เช่น การควบคุม การบังคับ การจับปรับ และการลงโทษ โดยไม่ได้คำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกที่อยู่ภายในตัวของบุคคล (ฉันทนา ภาคบังกช และคณะ, 2539 : 25) นอกจากนี้ การขาดวินัยในตนเองมีสาเหตุมาจากหลักสูตรและการเรียนการสอนในระบบ

การศึกษาทุกระดับยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างเสริม และปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ซึ่ง จะต้องอาศัยการร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงาน, 2538 : 204)

การศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล เพราะคนเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ และสังคม แม้การศึกษาจะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคคล แต่ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเท่านั้น จึงจะเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถ และการให้การศึกษาคือ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากขาดมิติด้านการศึกษา และการพัฒนาความคิด จิตใจ การพัฒนาดังกล่าวก็ไม่ยั่งยืน (วิชัย ดันศิริ, 2539 : 118)

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาและวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และคาดหวังที่จะให้การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชากรในประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกับกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ (สมเชาว์ เกษประทุม, 2544 : 8) แต่ทว่าการศึกษาไทยไม่สามารถทำหน้าที่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ประชากรได้รับการศึกษาน้อย คุณภาพการศึกษายังด้อยเมื่อเทียบกับระดับนานาชาติ และยิ่งไปกว่านั้นระบบการศึกษาไทยยังไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และวินัยในตนเอง ของบุคคล ทั้งที่สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี

จากที่กล่าวมา วินัยในตนเอง ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรเร่งส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับบุคคล โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ เพราะเด็กยังสามารถปรับเปลี่ยนความคิด และจิตใจได้ ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ ก็ตามถ้าเรายังไม่สร้างให้คนมีความรับผิดชอบได้แล้ว ก็คงไม่สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้ และการศึกษาถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและ เตรียมบุคคลให้พร้อมเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ หากแต่เกิดคำถามว่า “เราจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของเราได้อย่างไร” ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่หลากหลายทางด้านวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข (ไพศาล ศรีรักษ์, ม.ป.ป. : 2) เนื่องจากวินัยในตนเองมีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อชีวิต และจำเป็นมากสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปลอดโค, 2537 : 5 อ้างถึงใน ฉันทนา ภาคบงกช, 2543 : 11) กล่าวว่า หากปราศจากวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบแล้ว ชีวิตก็จะวุ่นวายสับสน เพราะวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบจะทำให้บุคคลรู้จักจัดระเบียบในชีวิตของตนเอง ซึ่งโรงเรียนเองควรมีบทบาทต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดแก่บุคคล ซึ่งถ้าบุคคลทุกคนรู้จักรับผิดชอบแล้วก็จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จ

ดูล่วงหน้าไปด้วยดี ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้เกิดแก่ตนเองและส่วนรวม

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการเรียนรู้ จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาจึงให้ความสนใจในเรื่องการเรียนรู้เป็นอย่างมากโดยพยายามศึกษาแบบการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางไปสู่วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษา เพราะพบว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนที่ผ่านมายังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเหตุผลประการหนึ่ง ก็คือ การเรียนการสอนที่ครูเน้นการให้ความรู้ เนื้อหา ฝึกทักษะการเรียนให้กับนักเรียน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคน สอนโดยใช้การบรรยายและให้ความสนใจต่อนักเรียน ที่เรียนเก่งมากกว่านักเรียนที่เรียนอ่อน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายเฉพาะตนทำให้เกิดการแข่งขันเป็นรายบุคคล ซึ่งส่งผลให้นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ขาดความร่วมมือหรือช่วยเหลือกัน ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่รู้จักเสียสละและไม่มีวินัยในตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 205)

ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนจัดระบบการศึกษาใหม่ โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ถือเอาความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก ให้การศึกษาโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน (สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล, 2538 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้จุดประกายการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในมาตราที่ ๒๒ ได้บัญญัติไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอน ต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 : 17) เนื่องจากการเรียนการสอนแบบเดิมเน้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างนักเรียนหรือเน้นให้นักเรียนทำงานคนเดียว แต่จากการวิจัย พบว่าถ้าครูต้องการให้นักเรียนส่วนมากมีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น มีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น วิธีการที่เหมาะสม ก็คือ การสอนแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยรับผิดชอบร่วมกัน (Cooperative Learning) (บุญริบ ฉิมพลีปักษ์, 2544 : 3) นอกจากนี้ การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยสร้างกระบวนการทางความคิด เสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม สร้างนิสัยรับผิดชอบร่วมกัน และความร่วมมือกันภายในกลุ่ม และที่สำคัญช่วยให้นักเรียนมีวินัยในตนเองมากขึ้น (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542 : 42)

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง เพื่อให้นักเรียนของเราเป็นนักเรียนที่เก่ง เป็นคนดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข กระบวนการจัดการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเปลี่ยนแม่ลงพฤติกรรมหรือให้เกิดการเรียนรู้ที่พึงปรารถนา ซึ่งควรฝึกให้นักเรียนมีการตระหนักในตนเอง รวมถึงการเข้ามามีส่วนหนึ่งของ

สังคม ซึ่งก็คือ การรู้จักรับผิดชอบ จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 207) ที่มีเป้าหมายมุ่งให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข ส่งผลให้นักการศึกษาพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาดังกล่าว แนวทางหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้น คือการใช้การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เนื่องจากการเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนรู้ในกลุ่มย่อยสมาชิกในกลุ่ม มีความแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่สมาชิกภายในกลุ่มจะมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหากัน โดยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ต้องการศึกษา (สุคนธ์ สนิธนานนท์ และคณะ, 2545 : 30) ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจกันระหว่างเรียน นักเรียนจะต้องใช้ทักษะในการทำงานจนงานสำเร็จ เช่น ทักษะผู้นำ ทักษะการตัดสินใจ มีผลดี คือนักเรียนจะรู้จักรับผิดชอบการทำงานของตนเอง สมาชิกในกลุ่ม จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมมือก็คือ การร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นพื้นฐานของวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเล็กๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือสังคมทั่วไป การเรียนแบบร่วมมือ จะช่วยส่งเสริมและฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง คือนักเรียนจะรู้จักรับผิดชอบ หากแต่การที่เราจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้เกิดความรับผิดชอบนั้น ใ่ว่าจะแก้ปัญหาได้ทั้งหมด ซึ่งบางครั้งต้องใช้หลักการทางจิตวิทยาและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) มาร่วมพัฒนาความรับผิดชอบด้วย เนื่องจากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องสามารถยืนยันได้ว่า การปรับพฤติกรรมโดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งเสริมแรงและลงโทษ จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้ (เบญจมาศ แคล้วกระโทก, 2538 : 15) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัญญาเงื่อนไข (Contingency Contracting) เป็นเทคนิคปรับพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพชนิดหนึ่ง โดยเป็นการตกลงกัน ระหว่างผู้ที่ต้องการจะเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง อาจเป็น ครู ผู้ปกครองกับผู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น เด็กนักเรียน ซึ่งข้อตกลงนั้นจะต้องมีการร่างเป็นสัญญาขึ้นมา พร้อมทั้งมีการเซ็นชื่อของผู้ที่ต้องการจะเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและของผู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย และสัญญาจะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำ และผลกรรมที่จะได้รับ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2540 : 207)

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วินัยในตนเองเป็นเรื่องสำคัญ และควรเร่งส่งเสริมให้เกิดแก่นักเรียน โดยเฉพาะความรับผิดชอบ ซึ่งโรงเรียนต้อง จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และสอดแทรกเข้าไปในทุกกระบวนการของการสอนแทนการสอนเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

ด้วยการใช้การเรียนแบบร่วมมือควบคู่กับการใช้สัญญาเงื่อนไข อันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไข เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ในด้านความรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข และการเรียนแบบร่วมมือว่าจะส่งผลต่อวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หรือไม่ว่าอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข
2. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนแบบร่วมมือ
3. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนแบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลัง การเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข สูงกว่าก่อนการเรียน
2. ความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลัง การเรียนแบบร่วมมือ สูงกว่าก่อนการเรียน
3. ความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลัง การเรียนแบบปกติ สูงกว่าก่อนการเรียน

4. ความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลัง การเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบปกติแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบปกติ

2. ทำให้ทราบผลของการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไข การเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบปกติ ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการเลือกวิธีเรียนที่จะนำไปพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไขต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน โรงเรียนบ้านสระบัว อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 300 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของ โรงเรียนบ้านสระบัว อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 72 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐานที่ 2.1 เรื่อง พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย

4. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

4.1 ตัวแปรอิสระ คือรูปแบบการเรียน แปรค่าเป็น 3 รูปแบบ คือ

4.1.1 การเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาณเงื่อนไข

4.1.2 การเรียนแบบร่วมมือ

4.1.3 การเรียนแบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่มีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และต่ำ 1 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่หมุนเวียนกันรับผิดชอบ นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และเตรียมตัวแข่งขันเล่นเกมตอบคำถามกับกลุ่มอื่น คะแนนของสมาชิกแต่ละคนได้มาจากการแข่งขันถือเป็นคะแนนกลุ่ม และกลุ่มใดที่ได้คะแนนมากที่สุดจะได้รับการเสริมแรง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐานที่ 2 เรื่อง พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย

2. การเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาณเงื่อนไข หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่มีการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และต่ำ 1 คนซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ก่อนมีการทำงานกลุ่ม ผู้วิจัยกับนักเรียนที่เป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่ม จะทำข้อตกลงร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ โดยร่างสัญญาขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร จากความเห็นชอบระหว่างสมาชิกกลุ่มกับผู้วิจัย และระบุตัวเสริมแรง ซึ่งผู้วิจัยกับนักเรียนแต่ละกลุ่มจะลงชื่อในใบสัญญา จากนั้นนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และเตรียมตัวแข่งขันเล่นเกมตอบคำถามกับกลุ่มอื่น คะแนนที่สมาชิกแต่ละคนได้มาจากการแข่งขันถือเป็นคะแนนกลุ่ม และกลุ่มใดที่ได้คะแนนมาก

ที่สุดจะได้รับการเสริมแรง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐานที่ 2 เรื่อง พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย

3. การเรียนแบบปกติ หมายถึง การเรียนในกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน 2.1 เรื่องพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ซึ่งครูจะเป็นผู้บรรยายและให้นักเรียนศึกษาไปความรู้ ทำกิจกรรมจากใบงาน โดยไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม

4. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ และสามารถที่จะควบคุมการกระทำของตนเอง ด้านอารมณ์ และการกระทำ ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ แบบแผน รู้กาลเทศะ เอาใจใส่ต่อสังคม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

5. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ตนต้องกระทำ ต้องปฏิบัติด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำทั้งในด้านเป็นผลดี และผลเสีย รวมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นสามารถวัดได้จากแบบวัดวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบซึ่งพัฒนาโดยผู้วิจัยจำนวน 40 ข้อแบ่งออกเป็น 8 ด้านดังนี้

5.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาสุขภาพให้แข็งแรง ควบคุมจิตใจ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม

5.2 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ ขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา

5.3 ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และพยายามปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น

5.4 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งเป็นผลดีและผลเสีย ไม่โทษความรับผิดชอบของตนให้ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนตัดสินใจทำลงไป

5.5 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนให้เป็นคนดีเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว

5.6 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันตักเตือน แนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อตามความสามารถ ให้อภัยเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด

5.7 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย และเต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

5.8 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์สร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ

6. สัญญาเงื่อนไข หมายถึง การทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เป็นสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ในเรื่องเกี่ยวกับ ความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ โดยสัญญาที่ร่างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกลุ่ม และจากผู้วิจัยโดยระบุตัวเสริมแรงไว้ เช่น อุปกรณ์การเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนในกลุ่ม จะลงชื่อในใบสัญญาซึ่งทั้งสองฝ่ายจะเก็บใบสัญญานั้นไว้ และตกลงร่วมกันในกิจกรรมการเรียนครั้งต่อไปจะมีการทบทวนถึงข้อตกลงในสัญญา ก่อนนักเรียนทำกิจกรรมการเรียนในแต่ละคาบ

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จากโรงเรียนบ้านสะบารัง อำเภอเมือง จังหวัด ปัตตานี